

Genoveva van Brabant

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

GENOVEVA VAN BRABANT

A. HANS

I. Inleiding

Genoveva van Brabant is een der mooiste legendarische figuren uit de Lage Landen.

Zij belichaamt de zwaarbeproefde huwelijkstrouw in de vroege middeleeuwen, een ruwe tijd zoals ook blijkt uit de vroege ridderroman «Karel ende Elegast».

Het paste toen de vrouw gedwee te zijn, zoniet werd ze vervolgd of mishandeld.

Volgens de oorspronkelijke legende weerstond Genoveva, de bekoorlijke echtgenote van paltsgraaf Siegfried, aan de snode ondernemingen van hofmeester Golo.

De legende vond ruime verspreiding sinds het verschijnen in 1638 van het verhaal «De erkende onschuld van Sint Genoveva van Brabant» geschreven door de Jezuïet René de Cerisiers.

Het werd de bron van veelgelezen volksboeken in verschillende westeuropese literaturen.

In de 19de eeuw werd «Genoveva van Brabant» als successtuk opgevoerd in de Antwerpse poesjenellenkelder. Hendrik Conscience woonde als kind de vertoningen van het beroemd gebleven poppentheater bij.

Genoveva van Brabant kende in Vlaanderen heel wat bijval als volks- en als jeugdboek. De jonge Ernest Claes kocht zo een exemplaar met zijn spaarcenten op de markt te Averbode. De Maldegemse volksschrijfster Vrouwe J. Courtmans-Berchmans en in 1920 Stijn Streuvels vertelden de legende van «Genoveva van Brabant» op hun beurt in proza.

Het kon bijna niet anders of ook A. Hans moest over «Genoveva van Brabant» schrijven.

Het was een mooie lentemorgen van het jaar 1094.

Leuven was de hoofdstad van Brabant sinds het oude Asse en het slot Homborg bij Ukkel door de Noormannen zo gruwelijk waren verwoest geworden.

De stad aan de Dijle vierde feest.

Vandaag huwde de blonde Genoveva, de zeventienjarige dochter van Hendrik III, graaf van Leuven en hertog van Brabant, met de dappere Siegfried, paltsgraaf van Oftendink bij Trier.

Ze was nog zo pril de mooie Genoveva.

In ruil voor koopmansrechten in het Moezeland had de Brabantse hertog haar aan de Duitse graaf beloofd.

Hoe had Genoveva gebloosd toen ze door haar moeder aan de toekomstige echtgenoot werd voorgesteld.

De heel wat oudere Siegfried had met welgevallen het jonge meisje gekeurd en terstond de huwelijksovereenkomst ondertekend.

Spoedig was de zachte Genoveva de stoere Siegfried gaan beminnen. Ze wilde hem graag vergezellen naar het kasteel Oftendink. Maar ze hield ook erg van haar moeder, die haar steeds had voorgehouden gedwee te zijn, en van haar levensblijve vader, die zich wel nooit veel om haar had bekommerd. Ze kreeg tranen in de ogen wanneer ze eraan dacht dat ze het vertrouwde Brabant en zijn vriendelijke Vlaamse mensen zou moeten verlaten. Toch wist ze dat zo haar lot was geschikt...

Leuven was die dag rijk versierd.

De stad wemelde van voorname heren en edelvrouwen, allen prachtig gekleed.

Maar ook de gewone volksmensen vierden feest.

Het heerlijke Brabants bier, als de platte Leuvense caves of de parelende geuze uit Brussel, stroomde rijklijk.

Er werden stapels lekkere boekweitkoeken en kramiekboden verorberd.

Burgers, boeren en werklieden keken vol bewondering naar de stoeten en feesten.

Ze juichten Genoveva en haar gemaal uitbundig toe.

En dat duurde verscheidene dagen.

Maar eindelijk was er nu toch genoeg pret geweest. Siegfried vertrok met zijn jonge vrouw. En de vrienden en dienaren die hij uit het land van Trier had meegebracht reden mee, zodat het een groot gezelschap was.

Na een week kwam men te Trier aan. Ook hier was er nu feest. Genoveva was blij toen ze rustig op het kasteel Oftendink kon gaan wonen. Ze was vermoeid van al de drukte, van de hulde en eerbewijzen.

Oftendink was een sterk slot met dikke muren en hoge torens. Maar het was omringd door een tuin als een paradijs zo mooi. Genoveva moest het telkens bewonderen. Het herinnerde aan Brabant.

Ze werd hier geëerd als een koningin. Ze had veel meisjes die haar dienden. Vriendelijk ging ze met hen om. In de namiddag borduurde en naaide ze met de dienstmeisjes. Ze vertelde hun van Brabant en leerde hun mooie liederen.

Genoveva was beschaafder en meer ontwikkeld dan allen die haar omringden. En dan Siegfried ook. In Brabant was er meer cultuur dan in het land van Trier.

In Brabant waren de mensen ook veel vrijer.

Genoveva zag hoe de boeren en werklieden nog hard behandeld werden. Ze wilde dat veranderen en Siegfried luisterde naar zijn jonge bruid.

Op zekere dag hoorde Genoveva gerucht op de binnenplaats. Ze keek door het raam. Te midden van wapenknechten en soldaten, stond een gevangene. Het was al een oude man met grijs haar.

Hij weende.

Hij werd ruw heen en weer geschud door Golo, de hofmeier van het kasteel. Na Siegfried was Golo meester over de soldaten en het volk. Dikwijls deed Golo zijn eigen zin. Siegfried was gewoon zijn hofmeier in te volgen, hij had misschien te veel vertrouwen in hem.

— Wat zou die man gedaan hebben? vroeg Genoveva.

— 't Is Gijs die in het bos woont, sprak één der meisjes. Kijk, daar ligt een haas bij hem. Gijs zal die gestroopt hebben... En nu moet hij zeker met het oor aan de poort genageld worden...

— De haas? vroeg Genoveva.

— Neen, mevrouw, Gijs zelf.

— Zou Golo zo wreed zijn?

— O, dat gebeurt altijd met wilddieven. En misschien wordt Gijs nog zwaarder gestraft.

Genoveva kon niet in de zaal blijven. Ze snelde naar de binnenplaats.

— Wat heeft die man misdaan? vroeg ze aan Golo.

— In de bossen van de graaf gestroopt, antwoordde de hofmeier met zijn grove stem. Hij doet het elke dag.

— Neen, mevrouw, dat is niet waar! riep de oude Gijs, die vol verwachting naar Genoveva blikte.

— Zwijg jij! beval Golo. Die haas hier veroordeelt je. En je zult hangen. Gijs blikte naar Genoveva en zei:

— Ik heb de haas gevangen voor mijn zieke vrouw. Ik weet dat het niet mag. Maar mijn vrouw heeft kloek voedsel nodig. En ik wilde het haar bezorgen. Moet ik daarvoor aan de galg gehangen worden?

— Je wilt die oude man toch niet doden? vroeg Genoveva verschrikt aan Golo.

— Hij moet sterven, mevrouw. Ik betrap hem voor de derde maal op diefstal van wild. Er dient een streng voorbeeld gesteld te worden...

— Laat die man vrij! beval Genoveva. Hij heeft gehandeld uit medelijden voor zijn zieke vrouw.

— Al leugens van die kerel! bromde Golo.

— Leugens! riep Gijs. O, ga zien, heer, in mijn hut. Mijn vrouw is zo mager als een bloemstengel in de herfst en zo zwak! Ze is al een jaar ziek...

— Dan kunnen we de oude man niet straffen, zei Genoveva.

— Mevrouw, zo is de wet van Oftendink! wedervoer Golo gemelijk.

— Wacht dan tot de graaf thuis is!

— Ik heb van de graaf volle vrijheid tot handelen, hernam Golo koppig.

— Mannen leidt Gijs naar de galg! beval de opzichter tot de soldaten. Maar nu werd Genoveva verontwaardigd. Ze plaatste zich vóór Golo en vroeg toornig:

— Heb jij hier meer te zeggen dan de gravin? Ik eis, dat je mij gehoorzaamt...

Ze wendde zich tot Gijs.

— Volg me, sprak ze.

De oude man liet zich geen tweemaal uitnodigen. Genoveva leidde hem in de zaal. Daar zou hij veilig zijn, want de gravin achtte Golo in staat Gijs toch aan de galg te hangen, zodra ze zich verwijderd had.

Golo keek grimmig. Hij ging in het wachthuis der wapenknechten en zei tot een overste:

— Graaf Siegfried heeft hier een jonge gekkin binnen gehaald, die beter in een klooster zou wonen. Als die Genoveva haar zin krijgt, speelt het volk de baas. En mij vernedert ze tegenover de manschappen. Ha, dat zal ik onthouden!

De boze man vloekte.

— De gravin heeft naar haar goed hart geluisterd, sprak de overste.

— Zo, Meifeld, jij vindt het zeker goed dat ik beledigd word, hernam Golo nijdig. Je droomt ervan om in mijn plaats te komen en zelf hofmeier te worden...

— Daaraan heb ik nooit gedacht, heer.

— Ik zal zien of je me goed gehoorzaamt. Straks zul je met eigen hand de strop om de nek van Gijs de wilddief, leggen...

— Er zijn beulen, die de doodsvonnissen uitvoeren. Ik doe dat niet, antwoordde Meifeld beslist.

— En als ik het u beveel?

— U kunt me dat niet bevelen... Ik zou het bij de graaf aanklagen.

— Pas op, man! riep Golo boos uit.

De hofmeier verliet weer het wapenhuis, want hij hoorde een trompet. De torenwachter kondigde de komst van de graaf aan. Siegfried keerde van zijn tocht terug. Met zijn dienaren reed hij over de brug en door de poort.

Golo was al bij de graaf toen deze van zijn paard steeg.

— Beste Golo, wat nieuws is er? vroeg Siegfried.

— Gijs, de wilddief, is weer op stropen betrapt... En het is nodig, dat er nu een streng voorbeeld wordt gesteld. Verleden nacht krioelde het van wilddieven in uw bossen, loog Golo. De kerels hebben geen ontzag meer voor Oftendink. Edele graaf, dat kan toch niet blijven duren...

— Neen, dat mag niet blijven duren, verzekerde Siegfried boos. Je had het recht de schelm aan de galg te hangen.

Siegfried zei dit op harde toon. Evenals alle kasteelheren in die tijd, achtte hij het leven van een boer of arbeider heel gering. Het was zo'n gewone zaak één van de minderen ter dood te brengen.

— Graaf, Gijs zou al aan de galg hangen, als de gravin het me niet verhinderd had, hernam Golo. De gravin wilde Gijs het leven laten en natuurlijk heb ik voor haar wil gebogen. De gravin heeft een edel gemoed en is als een heilige. Maar zij kent de ruwheid en de roofzucht van de mensen in deze streek niet. Gijs werd reeds dikwijls gewaar-schuw. Toch stroopt hij voort. Hij werd aangehouden toen hij met een haas naar huis wilde sluipen...

— Dan moet hij streng gestraft worden, hernam Siegfried. Waar is hij?

— De gravin heeft hem mee naar binnen genomen. Waarlijk de gravin is al te goedhartig.

— Ja, dat is overdreven, mompelde Siegfried. Ik zal zorgen dat je dadelijk het vonnis uitvoeren kunt. We mogen niet te zwak zijn.

— Te meer daar er in de laatste nachten ook veel hout gestolen is. En dieven zijn in uw boomgaard geweest...

— Daar ook!

— Ja, graaf. Ze namen van de beste vruchten mee.

— Golo, heers weer met sterke hand! gebod Siegfried. De gravin is te medelijdend. Ik zal je dadelijk Gijs brengen.

Siegfried trad in het kasteel. Genoveva kwam hem al tegemoet.

Ze begroette haar echtgenoot hartelijk.

— Siegfried, nu moet ik je een gunst vragen, sprak Genoveva. Je hebt reeds met Golo gesproken? Het was zeker over de oude man, die Gijs heet?

— Ja... En lieve, die kerel is een gemene dief. Hij verdient een strenge straf. Hij moet hangen.

Genoveva schrok van zijn heftigheid.

— Een mens doden om een haas? herhaalde ze.

— Er wordt veel gestolen. En een streng voorbeeld is nodig.

Zo sprekende gingen ze in de zaal. En daar zag de graaf Gijs die schuw in een hoek zat.

't Hinderde Siegfried nog meer, dat Genoveva de boer in zijn ellendige kledij, eigenlijk een lijfeigen, in dit vertrek had gebracht.

De lijfeigenen mochten nooit het kasteel betreden. De kasteelheren hadden voor een paard of een jachthond meer gevoel dan voor zo een mens, die in een hut of op een lemen hoeve woonde. Snel greep Siegfried Gijs vast een sleurde hem buiten. Genoveva beefde. Tranen kwamen in haar mooie ogen. Ze zond haar meisjes uit de zaal.

— Siegfried, wees toch niet onrechtvaardig! smeekte ze.

— Je mag een lijfeigen niet hier brengen...

— 't Was om hem te beschermen.

— Zo een dorper hoort hier niet.

— Siegfried, een lijfeigen heeft me eens het leven gered, toen ik als kind in een vijver viel. Wat heeft Gijs misdaan? Een haas gedood voor zijn zieke vrouw. Is dat zo een misdaad? Er lopen duizenden hazen in je bossen... Die kranke vrouw is zwak... Er is armoede in haar hut. Siegfried, als je die man laat doden, zal ik me moeten schamen over je hardvochtigheid...

Genoveva keek door het raam.

— O, Golo leidt Gijs al weg! vervolgde ze verschrikt. Hij zal hem aan de galg laten hangen. Voorkom die moord...

— Een moord?

— Ja... Je hebt nog niets onderzocht. Dat is je plicht.

— Golo is een rechtvaardige man.

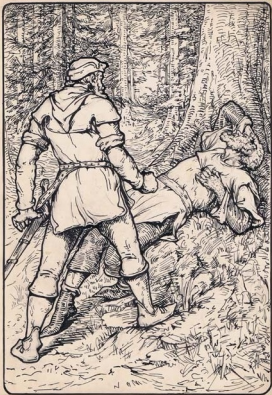
— Maar hij kan zich vergissen. En jij bent de Heer! Ha, vermag Golo meer dan je eigen vrouw? Dat had ik niet gedacht toen je me uit Brabant weg hebt geleid...

Genoveva brak in tranen uit.

Driftig opende Siegfried het venster.

— Golo! schreeuwde hij.

De hofmeier trad nader.

— Je mag Gijs niet laten hangen! Sluit hem op, beval de graaf. Golo's gelaat verduisterde. Maar de hofmeier sprak niet tegen.

— Siegfried, ik dank je voor deze eerste daad, hernam Genoveva. En ik vraag je het leven en ook de vrijheid van die arme man. Ik heb gevoeld dat hij de waarheid spreekt... Hij heeft de haas gestrikt om zijn vrouw wat kloek voedsel te kunnen geven.

— Maar er wordt tegenwoordig veel gestolen...

— Een onschuldige mag niet boeten voor anderen. Gijs is geen dief, hij had medelijden met zijn vrouw. Wat zouden wij niet voor elkander doen, Siegfried!

— Maar de lijfeigenen hebben zulke gedachten niet.

— Jawel, Siegfried. Zij zijn ook mensen. Onder de armen, de zwoegers koos Jezus zijn apostelen. En Christus leert ons barmhartig te zijn... Genoveva sprak vurig. En ze trof haar echtgenoot in het hart.

— Ik zal Gijs in vrijheid laten, zei de graaf.

Genoveva was er zeer dankbaar voor. Ze omhelsde innig haar man.

— Ik verwacht een kindje, sprak ze glimlachend.

Siegfried was zeer blij om het goede nieuws en liet Golo roepen.

— Op voorspraak van de gravin mag Gijs ongestraft naar huis gaan, zei hij.

Golo boog voor Genoveva.

— Gravin, welk een edel gemoed hebt u, huichelde de opzichter. Wij moeten streng zijn... Maar het zal wel goed zijn, dat u de wet verzacht. Ik stel liever iemand in vrijheid dan hem aan de galg te hangen. 't Was hier mijn plicht de wet toe te passen. Met vreugde echter zal ik Gijs de vrijheid schenken.

Golo verwijderde zich.

— Genoveva, jij lijkt wel te kunnen toveren, zei Siegfried breed lachend. Je hebt zelfs Golo tot medelijden bewogen.

— Niet door toverij, want dat is uit de boze. Maar de liefde die we voor elkaar en voor onze medemensen opbrengen is een macht, Siegfried. Buiten echter vloekte Golo.

— Ha, die gekkin overwint weer, siste hij. De graaf laat zich ompraten. Een vrouw is meester op Oftendink. 't Zal hier een boeltje worden. En ik raak mijn invloed kwijt. Ik had altijd 't meest te zeggen. En weldra zal Siegfried naar mij niet meer luisteren. Alleen naar zijn vrouw, die bemoeial. Ha, wacht, ik zal me wreken. Golo begaf zich naar het wachthuis. Hier zat Gijs angstig in een hok. Hij beefde toen Golo binnen trad. Gijs vreesde dat hij nu naar de galg moest.

Golo gaf hem een schop.

— Je kunt naar je hol terug keren, zei de opzichter. Maar betrap ik je

nog eens op wilddieverij, dan knoop ik je dadelijk op aan een boom. Uit mijn ogen nu, gespuis!

Gijs snelde heen. Maar buiten het kasteel bleef hij staan. Hij keek om. — Gered, zei hij dankbaar. Door de gravin... O, God zegene haar. Zij is een heilige!

Gijs voelde het diep dat hij heel dicht bij zijn dood was geweest... Golo koesterde nooit medelijden. De graaf wist niet wat kwaad zijn opzichter deed en hoe hij de arme boeren en werklieden verdrukte.

* * *

Weer was het feest op Oftendink. Siegfried en Genoveva hadden een kindje gekregen. Het ontving de naam van Benoni. Wat waren de ouders verheugd. Genoveva zond milde aalmoezen in al de hutten. En overal bad het volk om zegen voor het adellijk kindje.

De gravin werd als een heilige vereerd. Ze had al zoveel veranderd. De overste Meifeld moest haar inlichten wanneer er onrecht gebeurde. En zij voorkwam of herstelde het. Ze kon alles van Siegfried gedaan krijgen. De lijfeigenen ontvingen meer loon en konden zich voldoende voedsel aanschaffen.

Siegfried zag wel dat die verandering goede gevolgen had. Ieder deed zijn best. De velden werden flink bebouwd. De houthakkers arbeidden vrolijk in het woud.

Alleen Golo was woedend. Hij voelde dat zijn macht gebroken was. Toch bleef Siegfried hem vriendschap bewijzen en vertrouwen schenken. Golo huichelde. Hij deed alsof hij alle veranderingen goedkeurde. En tegenover de graaf prees hij de goedheid van Genoveva.

Maar in zijn hart groeide de nijd.

Enige maanden verliepen.

Zekere avond was het slecht weer. De wind gierde om de torens van het kasteel. In de zaal lag een halve boomstam in de haard te branden. Hier was het warm en gezellig.

Siegfried en Golo speelden met de teerlingen. Genoveva zat bij de meisjes. Ze borduurden. Benoni sliep in zijn wieg.

Buiten klonk hoorngeschal. Ieder zag op.

— We krijgen nog bezoek, zei Siegfried.

Hij was nieuwsgierig wie het zijn kon die gastvrijheid vroeg.

Door vreemde reizigers vernam men nieuws op de kastelen. En bezoek was altijd welkom. Overste Meifeld trad binnen.

— Graaf, een pelgrim vraagt u te mogen spreken, zei hij tot Siegfried.

— Breng de vrome man dadelijk binnen!

Daar verscheen de bedevaartganger, een kleine man met scherp gelaat. Hij was gekleed in een pij en droeg de pelgrimsstaf. Hij boog voor de graaf en de gravin.

— Ik ben Pieter de Kluizenaar, sprak hij.

— O, dan heb ik al van je gehoord, riep Siegfried verrast uit. Jij bent in het Heilig Land geweest?

— Ja, heer...

— Wees welkom... Zet je bij de haard... Het is guur weer.

Ook Genoveva heette de monnik welkom. Ze was verlangend hem te horen vertellen over het land waar Jezus Christus op aarde had vertoefd en aan het kruis was gestorven.

Ze liet door een dienstbode spijs en drank halen.

— Jij reist overal rond, nietwaar? vroeg Siegfried aan Pieter de Kluizenaar.

— Heer ik heb een grote taak te vervullen, antwoordde de monnik. Ik woonde in een huis te Hoei, aan de Maas, toen ik besloot het Heilig Land te bezoeken. Ik wilde de plaatsen zien waar Onze Heer geboren is en wandelde en sprak. Waar Hij stierf en begraven werd. Maar het Heilig Land wordt onteerd. De woeste Turken zijn er meester en ze hebben geen eerbied voor de heilige plaatsen. Ze verdrukken de Christenen, die ginder wonen, mishandelen en doden ze. Ik wek de ridders op om met hun legers naar ginder te trekken en het Heilig Land aan de Turken te ontnemen. Velen luisterden naar die oproep en ik kom daarvoor ook bij de dappere paltsgraaf Siegfried. Ik ben eveneens in Brabant geweest en moet u de groeten overbrengen van de hertog Hendrik.

Genoveva luisterde gretig. Ze zou niet alleen verhalen horen uit het Heilig Land, maar ook uit haar geboortestreek.

Pieter de Kluizenaar at en dronk zeer matig.

En uren verhaalde hij van het lijden der Christenen in Palestina of het Heilig Land.

Toen de monnik en het personeel van het kasteel te ruste waren, zaten Genoveva en Siegfried nog bij elkaar.

— Wat zal ik doen? vroeg de graaf aan zijn vrouw. De pelgrim heeft mij diep ontroerd. En het schijnt mijn plicht voor de bevrijding van het Heilig Land te strijden.

— Siegfried, jij moet met de andere ridders mee vertrekken, antwoordde Genoveva.

— En jou en ons kindje zo lang verlaten? Het is een tocht die jaren duurt.

— God wil het. 't Is de kreet die in alle landen klinkt. O, we zouden ons

schamen voor ons zelf en de mensen, zo jij thuis bleef. Hard zal de scheiding zijn, ik voel het wel. Maar het is voor een edele zaak. Jij strijdt en wij zullen bidden.

Toen Genoveva dit zei stonden de tranen in haar ogen. Maar kalm keek ze haar man aan.

— Ja, je gaat. En ik zal in je plaats Oftendink besturen en ook mijn plicht doen.

— Ik laat Golo hier. Hij zal je krachtig steunen.

— En overste Meifeld? vroeg Genoveva. Hij dient mij zo trouw.

— O, ik vervul al je wensen. Je bent een dapper vrouwtje.

Siegfried omhelsde Genoveva. Ze zette hem aan zijn plicht te doen.

* * *

De dag van het vertrek was aangebroken. De soldaten uit het kasteel en de mannen uit de omtrek, door Siegfried uitgerust, stonden gereed. Er was al veel geweend op hoeven en in hutten. Het afscheid viel zwaar.

Genoveva en Siegfried traden buiten. Zo pas hadden ze samen bij de wieg van Benoni gestaan.

Even keken ze naar het legertje van de graaf. Met de troepen van de ander heren, uit de naburige landen, zou het een machtig heir worden.

— God wil het! riep Siegfried.

— God wil het! klonk dreunend het antwoord.

Nog eens omhelsde de graaf zijn vrouw. Dan verliet hij de trappen van 't kasteel.

Bij zijn paard stonden Golo en Meifeld. Ze zouden hier blijven.

— U vertrouw ik een grote schat toe, mijn echtgenote en mijn kind, zei hij.

— Graaf, gaarne had ik u vergezeld om dapper naast u te strijden, antwoordde Golo. Maar u legt me een plicht op die me heilig zal zijn. Vertrek gerust. Mijn leven heb ik voor Oftendink borg. En de gravin heeft ons geleerd hoe we het kasteel en het volk moeten besturen. Meifeld zei niets maar had een traan in het oog. En zijn handdruk betekende meer dan schone woorden.

Siegfried steeg op zijn paard. Nog eens wuifde hij naar Genoveva. Toen gaf hij het sein tot het vertrek.

Genoveva keek het legertje na. De tranen verduisterden toch haar blik. De gravin bleef staan tot allen uit het zicht waren. Ze keerde bij Benoni terug en schreide. Ze voelde zich plots zo eenzaam.

Golo was meegegaan tot aan het einde van de dreef. Hij stond daar alleen. En hij lachte.

— Ha, nu is het mijn tijd! siste hij. Ik ben meester van Oftendink en ik zal het tonen. Brabantse gekkin, jij zult mij gehoorzamen. En Meifeld, je gunsteling, kan zich heel koest houden of hij verdwijnt voor eeuwig. De geoefende wapenknechten van het kasteel waren met hun heer mee. Golo moest anderen huren. De goeden en dapperen waren heen naar de kruistocht, zoals men de reis naar het Heilig Land noemde. Golo vond nog slechts wat vagebonden. Maar het was juist wat hij wenste. Hij zou ze wel temmen. En ze moesten zijn getrouwe dienaren worden.

Genoveva bleef vele dagen met haar meisjes binnen.

Ze wilde haar verdriet daar buiten niet uitstallen. Als gravin moest ze immers moed tonen. En die moed zou wel komen, meende ze. Nu voelde ze angst.

Eindelijk toch deed Genoveva een wandeling. Ze bezocht enige hoeven waar nu een zoon of een grijsaard de boer verving of de vrouw zelf het bedrijf leidde.

En dadelijk hoorde de gravin klachten. Golo stelde nieuwe wetten. Hij eiste meer pacht van het land, nam zelfs vee en vruchten weg. Hij had een knaap die zich verzette aan een boom gebonden en laten geselen. Genoveva was verontwaardigd. Thuis gekomen liet ze dadelijk overste Meifeld komen. Deze bekende dat Golo onrechtvaardig optrad.

— Hij heeft gehuicheld zo lang de graaf hier was, zei Meifeld. En nu voelt hij zich de baas. En mij heeft hij gezegd, dat ik me met niets mag bemoeien.

Genoveva ontbood Golo zelf. Ze verweet hem dat schandelijk optreden.

— Gravin, ik ben hier de hofmeier en de meester, sprak hij brutaal. Heer Siegfried heeft mij aangesteld om hem te vervangen. En wat ik wil zal gebeuren.

Hij wierp zijn masker af.

Genoveva schrok. Ze zag haat in Golo's blik.

— Jij handelt tegen de wil van de graaf, als jij onrechtvaardig bent sprak ze.

— De graaf is weg. En ik regeer hier zoals ik het goed vind. U hebt er u niet mede te bemoeien.

— Durf jij zo spreken tot mij, vroeg Genoveva verontwaardigd. Je hebt dus tot nu toe gehuicheld?

— U hebt me altijd tegengewerkt en kwaad van me gesproken tegen de graaf. Ik weet het wel.

— Ga heen, beval Genoveva.

Ze wilde niet langer met Golo spreken. Ze liet Meifeld weer roepen en vertelde hoe Golo zich had gedragen.

— Ik kan niets doen, zei Meifeld. Hij is geheel meester over de soldaten, die alleen naar hem luisteren.

— Dat zal veranderen, hernam Genoveva. Siegfried is al te ver weg. Maar breng een brief van mij naar Brabant. Mijn vader zal trouwe dienaren sturen. En dan zetten we Golo af en verjagen zijn mannen. Die soldaten uit Brabant zullen hier blijven en me beschermen.

— Dat is het enige middel om Golo's macht te breken, sprak Meifeld. Genoveva schreef een lange brief. Meifeld zou in het geheim vertrekken en alleen. Het was al donker toen hij te paard het kasteel verliet. Hij moest door een bos. Plots sprongen mannen te voorschijn. En eer Meifeld wist wat er gebeurde, werd hij van zijn paard gesleurd en kreeg hij een zwaardslag op het hoofd. De arme overste was dadelijk dood.

— Wel gedaan mannen en ge zult nu wijn drinken zoveel ge wilt, klonk een stem.

Golo trad nader. Hij betastte de dode en vond Genoveva's brief.

— Begraaf nu de verrader onder deze boom, gebod Golo. Komt dan naar het wachthuis. Ha, we zullen drinken!

Golo ging eerst heen. En in het wachthuis las hij de brief.

— Juist als Frida ons meedeelde, mompelde hij. Maar er zullen geen soldaten uit Brabant komen. Ha, Genoveva, jij wilt mij verjagen. We zullen zien wie overwint. Ik haat je. En ik doe mijn wil. Ik zal de boeren laten werken voor mij. Ze uitzuigen; ze bestelen. En dan word ik heel rijk en trek ik met mijn schat heen, vóór Siegfried terug keert.

Genoveva hoorde die avond woest gezang uit het wachthuis.

— O, wat gebeurt er nu op Oftendink? vroeg ze.

— Golo is aan het drinken met zijn mannen, mevrouw, antwoordde het meisje. Ze zingen, tieren en hebben een deel van de meiden verplicht hen gezelschap te houden, O, het is verschrikkelijk. We zullen bidden dat de graaf spoedig weer keert.

— Ja, kind...

Genoveva keek vriendelijk naar Frida, één van haar dienaressen. Ze kon niet denken dat Frida vals was. En toch was het Frida die het gesprek tussen Genoveva en Meifeld afgeluisterd had en Golo ging vertellen waarom Meifeld naar Brabant zou reizen. Frida benijdde de gravin. Ze was zelf hoogmoedig. Ze had een slecht karakter en Golo wist dat wel en hij had Frida geld gegeven om haar meesteres voor hem te bespioneren. En hij beloofde dat Frida een voorname dame zou worden.

Genoveva zat treurig bij haar kindje. Ze zou geduldig alles verdragen. Ze hoopte immers op hulp uit Brabant.

De volgende dag deed ze een wandeling. Frida vergezelde haar. Eensklaps kwam Gijs naar de gravin. Ze herkende hem. Het was de oude man die ze eens van de galg had gered.

— O, gravin, er is gisteravond een wrede moord gebeurd, zei de oude man. Ik kwam door het bos. Het was al donker. Ik bemerkte dat een ruiter aangevallen werd en sloop achter de struiken nader. De ruiter was Meifeld.

— En is hij dood? vroeg Genoveva hevig verschrikt...

— Ja mevrouw... De soldaten en Golo hebben hem met het zwaard vermoord en hem onder een eik begraven. Golo was er zelf bij. Ik kan niet nalaten het u te vertellen.

Genoveva keerde naar het kasteel terug. Ze bleef enige tijd alleen. Toen riep ze Frida.

— Ik vlucht naar Brabant zei ze. Wil je me vergezellen? Ik ben hier bevreesd. Golo zou ook mij durven doden. Maar mijn vader zal Golo wel bestrijden...

Frida antwoordde dat ze met de gravin zou meegaan. En Genoveva vermaande:

— Je mag er met niemand over spreken. We zullen in de nacht het kasteel verlaten.

Frida liep wat later naar Golo en vertelde hem alles. De schelm lachte.

— Frida, doe of je met Genoveva op reis gaat. En je zult zien wat er gebeurt, zei hij.

Golo gaf de bedriegster weer geld.

Genoveva maakte een klein pakje. Ze nam geld mee. Ze zou eerst te voet gaan en dan ergens paarden kopen en geleide huren. Toen de nacht aanbrak verliet ze met Frida het kasteel. Ze droeg Benoni in haar armen. Ze zei tot de portier dat ze uit moest. De portier die haar trouw was gebleven, meende dat de gravin nog een zieke zou bezoeken. Nauwelijks was Genoveva in de dreef of Golo stond vóór haar.

— Nu nog buiten het kasteel, zei hij.

— Laat me door! gebood de gravin.

— Neen, wat zou de graaf zeggen, moest hij dit weten? U wilt zeker een heks in het bos bezoeken? U keert terug.

— Maar de gravin is toch meester te doen wat ze wil, zei Frida huichelend.

— Zwijg gij, brutale meid! riep Golo.

Zo was hun vals spel om de arme Genoveva te misleiden. De gravin moest terugkeren.

— En nu zal ik nauw op u letten, verzekerde Golo. Zonder mijn toestemming moogt u niet meer buiten uw vertrekken komen.

— Wil je mij ook doden, zoals je overste Meifeld hebt vermoord? vroeg de gravin. O, jij wreedaard! God zal je straffen. Of Siegfried wanneer hij weerkeert.

— Meifeld was een verrader, die hier vreemde soldaten wilde halen om zelf heer van Oftendink te worden.

— Je liegt en je weet het. Maar ik spreek niet meer met je.

Nu was Genoveva gevangen in haar eigen kasteel.

* * *

Siegfried was nu al een jaar van huis. De kruisvaarders waren reeds in strijd met de Turken. Maar op de lange reis was hun machtig leger zeer gedund door ziekte en allerlei ellende. Graaf Siegfried was, evenals de meeste anderen, weer ruwer geworden, door al dat ongeregeld leven en ook in de strijd met de Turken. Hij dacht wel veel aan huis doch niet met dezelfde ontroering.

Op zekere dag kwam een bode van Oftendink. De man had na lang zoeken de graaf gevonden. Hij bracht een brief.

— Van Golo, zei Siegfried. En niet van de gravin.

— Wil eerst lezen, sprak de bode.

— Maar de gravin leeft toch nog?

— Ja, heer...

Siegfried las en verbleekte. Wat meldde Golo hem nu? Genoveva gedroeg zich slecht. Ze ging in de nacht naar toveressen en heksen in het woud. En ze spotte met Siegfried die weg was. Ze had de overste Meifeld die ook een verrader was, toegelaten vreemde soldaten te halen om meester te spelen op Oftendink over Golo. En Golo schreef dat hij het complot ontdekt had. Meifeld was reeds ter dood gebracht... De gravin poogde bij de heksen te geraken, om met hun boze invloed macht te krijgen. Gelukkig dat Frida zich over het kind ontfermde. De moeder keek er niet naar om.

— En vroeger was ze zo vroom, schreef Golo. Maar nu is de duivel in haar gevaren. Ze vervloekt u. Ze vierde feest met Meifeld en andere wulpsen heren en hun deernen. Golo meldde dat hij verplicht was de gravin binnen het kasteel te houden. Hij vond het pijnlijk en vroeg dat Siegfried zelf zou terug keren om maatregelen te nemen.

Siegfried staarde lange tijd op het schrift. Dan ondervroeg hij de bode. Deze was een handlanger van Golo. En hij vertelde dat al de mensen nu schande spraken over de gravin, die aan hekserij mee deed.

Men geloofde toen dat er heksen waren en verafschuwde ze.

— Mijn vrouw een heks! riep Siegfried uit. Dan moet ze sterven. Maar niet op de brandstapel, zoals ze met heksen doen. Dat de beulen haar doden in het woud en daar begraven.

Indien Siegfried door het krijgsleven niet zo ruw en hard geworden was zou hij wellicht meer nagedacht hebben. Maar hij voelde geen wantrouwen tegen Golo. Genoveva bespotten hem nu hij zijn plicht deed. En hij schreef een antwoord aan Golo. De bode moest het naar Oftendink brengen. De man toefde niet lang. Hij vreesde zeker dat Siegfried berouw zou krijgen. Want de bode begreep, dat de graaf een wreed bevel had gegeven. Vele maanden duurde de terugreis.

Genoveva zat gevangen op haar kamers. Soms kwam Golo haar bespotten. En er was niemand om haar te helpen, niemand om nieuws te brengen naar Brabant, waar haar vader inmiddels overleden was en opgevolgd door Godfried de Iste. Gijs was met zijn zieke vrouw gevlucht. De portier durfde zich niet roeren. Golo en zijn ruwe soldaten waren de baas.

Eindelijk kwam de bode terug. En Golo lachte toen hij Siegfrieds antwoord las.

— Gelukt! zei hij.

Golo ging naar de gravin.

— Een brief van de graaf, zei hij. Luister. En hij las:

«Laat Genoveva in het woud van Hunsrück ter dood brengen om haar hekserij. Frida moet voor Benoni zorgen. Ik kan nog niet weerkeren. De strijd om Jerusalem moet nog beginnen».

Genoveva was bleek geworden.

— Dat heeft mijn Siegfried niet geschreven! riep ze uit.

— Is het niet zijn handschrift en zijn zegel? vroeg Golo.

Genoveva moest het beamen.

— Dan hebt ge mij belasterd... En Siegfried gelooft dat! Heeft de oorlog dan zijn zinnen verduisterd, kloeg ze.

En ze barstte in bittere tranen uit.

— Ge moet vandaag sterven! sprak Golo. Ik volbreng het bevel van de graaf, die u veracht.

— Ge hebt mij van hekserij durven beschuldigen.

— Ge zijt een heks, anders had gij nooit die macht gekregen. En ik zegenvier. Ge hebt me gehoond, me beledigd. Nu komt mijn wraak. Het was nutteloos Golo's medelijden af te smeken. En Genoveva voelde zich verloren.

— Welnu, ik ben bereid te sterven. En Frida zal voor mijn kind zorgen, zei ze.

— Uw kind sterft ook.

— Dat zegt de graaf niet!

— Het is behekst als gij... En we maken kort spel. Genoveva vroeg om een priester. Golo zei dat er geen zou komen. Een vrome man moest later niet aan Siegfried de waarheid kunnen zeggen. Golo sprak met de twee beulen. Hij toonde hen het bevel. De mannen keken vreemd op. Maar ze durfden Golo niet tegen spreken.

— Gaat met de gravin diep in het bos, richting Kreuznach, doodt haar en het kind en begraaft ze beiden. Er moet niemand bij tegenwoordig zijn, beval Golo.

Zelf leidde hij de beulen in de kamer der gravin. Genoveva nam haar zoontje dat haar toelachte. Frida vertoonde zich niet. Gewillig stapte Genoveva mee. Er ging haar veel door het hoofd. Maar ze zou moedig sterven. En ze bad nog dat God haar Siegfried tot andere gevoelens zou brengen. Haar man moest nu zeer verstoord zijn van geest.

De beulen kwamen met Genoveva aan in het bos. Ze hadden altijd eerbied gehad voor de gravin. En ze begrepen dat Golo wraak nam.

— Ik kan haar niet doden, zei de één. Doe jij het.

Maar zijn gezel deinsde er ook voor terug en sprak:

— De gravin kan niets misdaan hebben.

Genoveva zag die aarzeling. En ze vroeg om medelijden. De beulen hielden raad. En ze zeiden dat ze Genoveva het leven wilden laten, als ze in het diepste van het woud ging wonen, en dit nooit zou verlaten. Verheugd stemde Genoveva toe. Ze verdween tussen het geboomte met haar kind. Ze vond er een spelonk. Daar zou ze wonen. Er groeiden vruchten, er stroomde een beek. Zo zou de gravin voedsel en drank hebben. Maar plots kwam er een hinde. En het was of ze door de blik van haar ogen Genoveva vroeg haar te melken.

Elke dag kwam die hinde terug.

— Melk voor mijn kind... O, God, ik dank u voor deze hulp, zei ze. Golo vierde feest. De beulen hadden hem wijs gemaakt dat de gravin en haar kind dood waren. En de boze man juichte...

* * *

Siegfried was heel somber. Hij had de bode willen terug roepen maar hij kon de man niet meer vinden. En het leger trok vooruit. Ruwer en wreder werd de oorlog. En ruwer en wreder werden de strijders. Siegfried zei toen bij zichzelf, dat Genoveva om haar hekserij de dood verdiend had. Drie jaar bleven de kruisvaarders weg.

Op een herfstdag kwam Siegfried op Oftendink terug. Golo was verrast, maar deed toch of hij blij was.

— Heer, ik heb medelijden met u, sprak hij. Lang heb ik geaarzeld uw bevel uit te voeren. Maar Genoveva was al erger heks dan ik meende. En omdat ik haar gevangen hield, maakte ze het vee ziek. Toen moest ik haar wel laten doden. Ze heeft ook uw kind doen sterven...

— Zwijg over haar! gebod de graaf.

Doch hij moest steeds aan zijn Genoveva denken. Alles herinnerde hem aan zijn vroeger geluk. Had hij maar eens met de mensen in het ronde gesproken. Hij wilde echter niemand zien. Om wat afwisseling te zoeken ging hij op jacht, in de bossen van Hunsrück. Op zekere dag drong hij in het grote woud. En hij schoot een hinde. Maar het dier vluchtte met de pijl in de zijde. Siegfried achtervolgde het. Opeens zag hij een mooi blond knaapje dat de hinde de pijl uit het lichaam trok. Het kind keek verschrikt naar de graaf en zijn dienaren. Het had nooit zulke mannen gezien.

— Woon jij hier? vroeg Siegfried.

— Ja, met mijn moeder... Daar in de spelonk.

De moeder hoorde stemmen. Ze kwam te voorschijn. Ze droeg slechts een mantel van bladeren.

— Siegfried! riep ze.

— Genoveva! schreeuwde de graaf.

Golo die ook aan de jacht deel nam, was bleek geworden als een dode. Siegfried wilde op Genoveva toesnellen. Maar dan bleef hij staan. Ze was immers een heks.

— Siegfried, God is rechtvaardig, sprak Genoveva. Ik heb alles geduldig verdragen. Golo is een slechte man. Ik verzette me tegen zijn wreedheid jegens de mensen.

Haastig vertelde Genoveva alles, hoe ze Meifeld om hulp naar Brabant wilde zenden en de trouwe helper vermoord werd, hoe Golo haar opsloot, hoe hij die laster van hekserij uitvond. Ze deelde ook mee dat de beulen haar het leven lieten.

— Zij liegt raasde Golo.

— Neem hem gevangen! gebod de graaf. En hij kuste hartstochtelijk Genoveva en nam Benoni in zijn armen.

Benoni keek vreemd op. De moeder had hem wel verteld van vader, die ver weg was. Maar hij had zich nooit kunnen voorstellen wat een vader was. In het dichte bos kwam niemand.

Genoveva en Benoni werden naar het kasteel gebracht. Ook de hinde, die niet gevaarlijk gewond was moest mee. Golo zat in de gevangenis. O, wat had Genoveva veel te vertellen!

's Avonds kwam een vreemde vrouw op Oftendink. Ze had lang wild haar.

— Ik ben Frida, zei ze. Ik heb drie jaar gezworven, geplaagd door onrust. Ik ben zo slecht geweest, en ze vertelde welke valse rol ze gespeeld had. Ik vraag om vergiffenis.

Ook de soldaten van Golo moesten de waarheid zeggen. Ze werden toen weggejaagd. De graaf sprak een vreselijke straf uit. Golo zou door vier sterke ossen in het woud aan stukken getrokken worden. Genoveva die altijd tegen wreedheid en ruwheid was geweest, vroeg genade voor hem. En Golo behield het leven. Hij moest een bedevaart ondernemen als boete naar Compostella in Spanje, naar Sint-Jacob. Genoveva ontfermde zich over Frida en bracht ze tot bekering. En weer was er geluk op en rond Oftendink. Benoni hield veel van zijn vader. Hij leerde dapper te zijn als hij, en van zijn moeder kreeg hij de zin voor rechtvaardigheid.

Het graf van Meifeld werd geopend. Het lichaam was nog niet vergaan. Siegfried liet het in de kapel in een kelder leggen. En bij de boom waar de overste vermoord was, verrees een kapel. Golo kreeg op zijn reis berouw. Hij stierf ziek en ellendig aan de voet van de Pyreneeën.

Ook in Brabant was het wedervaren van Genoveva bekend geraakt. De hertog Godfried gevoelde spijt omdat hij zich niet meer om Genoveva, die zijn jongere zuster was, bekommerd had. Hij bracht haar nu evenals Siegfried en zijn neefje Benoni een bezoek op het slot Oftendink.

Om het geleden leed te helpen vergeten schonk de Brabantse hertog grote tonnen met het beste bier uit Leuven, Brussel en het Pajottenland.

Genoveva beleefde een nieuw geluk bij Siegfried.

En toch was dit maar van korte duur. Het verblijf in het woud had haar gestel verzwakt. Uit godsvrucht en liefde voor de dieren weigerde ze het vlees te eten van de jachtfestijnen of de versterkende Moezelwijn te drinken. Dikwijls keerde ze terug naar de spelonk bij Kreuznach, waar ze zolang had vertoefd.

Toen ze overleed werd Genoveva daar in het bos begraven.

Op een morgen vond Siegfried de hinde van Genoveva stervend op de grafsteen van zijn overleden vrouw. Was het geen teken?

Siegfried, door wroeging gekweld, liet op die plaats een kluis bouwen en nam er zijn intrek.

Benoni volgde zijn vader op als Paltsgraaf. Hij erfde van zijn vader dapperheid en van zijn moeder rechtvaardigheidszin.

Genoveva van Brabant werd als heilige vereerd.